

DOI: 10.15276/EJ.02.2026.10

DOI: 10.5281/zenodo.20680188

UDC: 657:004

JE: M21, M4

Received: 2026-03-05, Revised: 2026-04-09, Accepted: 2026-04-23, Published: 2026-05-13

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА ПОДАТКОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННОГО ДОКУМЕНТООБІГУ

DIGITALIZATION OF ACCOUNTING AND TAX REPORTING OF ENTERPRISES IN THE CONTEXT OF ELECTRONIC DOCUMENT MANAGEMENT DEVELOPMENT

Olha V. Fartushniak, PhD in Economics, Associate Professor
Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics, Kharkiv, Ukraine
ORCID: 0000-0002-6305-5901
Email: fartova09@gmail.com

Фартушняк О.В. Цифровізація обліку та податкової звітності підприємств в умовах розвитку електронного документообігу. Науково-методична стаття.

У статті досліджено напрями цифровізації фінансового обліку та податкової звітності підприємств в умовах розвитку електронного документообігу. Обґрунтовано доцільність формування інтегрованого цифрового обліково-інформаційного середовища, що поєднує облікові системи, електронні документи та податкові сервіси на основі єдиної бази даних. Запропоновано використання алгоритмізованих моделей автоматичного відображення податкових різниць, впровадження принципу безперервного електронного документообігу та комплексної системи інформаційної безпеки. Визначено практичні переваги цифрової трансформації, зокрема підвищення прозорості оподаткування, оперативності формування звітності, зниження ризику помилок і посилення аналітичних можливостей управління підприємством.

Ключові слова: електронний документообіг, цифрова трансформація, цифровізація, облік, податкова звітність, електронна звітність, автоматизація, електронні сервіси

Fartushniak O.V. Digitalization of Accounting and Tax Reporting of Enterprises in the Context of Electronic Document Management Development. Scientific and methodical article.

The article examines the digitalization of financial accounting and tax reporting under the development of electronic document management. The study substantiates the creation of an integrated digital accounting and information environment that combines accounting systems, electronic documents, and tax services based on a unified data platform. Algorithmic models for automatic recognition of tax differences, continuous electronic document workflow, and a comprehensive information security system are proposed. The practical effects of digital transformation are identified, including improved tax transparency, faster reporting processes, reduced risk of errors, and enhanced analytical support for managerial decision-making.

Keywords: electronic document management, digital transformation, digitalization, accounting, tax reporting, electronic reporting, automation, electronic services

На сучасному етапі трансформації економічного середовища цифрові технології виступають провідним фактором розвитку бізнесу, зумовлює перегляд традиційних підходів до ведення бухгалтерського обліку та складання податкової звітності. Активне впровадження інформаційних систем, автоматизованих облікових платформ і електронного документообігу зумовлює перегляд традиційних механізмів ведення фінансового обліку, опрацювання первинної документації та взаємодії з контролюючими органами. У таких умовах підприємства все ширше застосовують електронні документи й цифрові сервіси, що сприяє прискоренню обробки господарських операцій, мінімізації помилок під час обліку та оптимізації процесу підготовки й подання звітності.

Особливого значення набуває електронна податкова звітність, яка виступає важливим інструментом підвищення прозорості оподаткування та ефективності взаємодії підприємств із державними органами. Використання електронних сервісів сприяє автоматизації перевірки даних, зменшенню кількості помилок у звітності та підвищенню рівня податкової дисципліни суб'єктів господарювання. Водночас цифровізація облікових процесів потребує адаптації методичних підходів до організації фінансового обліку, удосконалення інформаційного забезпечення та підвищення цифрових компетентностей бухгалтерських працівників.

За таких умов зростає потреба у ґрунтовному дослідженні процесів цифровізації фінансового обліку та податкової звітності підприємств в умовах розвитку електронного документообігу, що дозволяє забезпечити ефективність управління господарською діяльністю та прозорість фінансово-податкової інформації.

Аналіз останніх публікацій по проблемі

Питання цифровізації бухгалтерського обліку, автоматизації облікових процесів та розвитку електронної податкової звітності досліджуються у працях вітчизняних і зарубіжних науковців. У наукових роботах розглядаються напрями застосування інформаційно-комунікаційних технологій в облікових процесах [1-2], організаційні аспекти електронного документообігу [3-5], розвиток електронної звітності

[6], цифровізації податкового адміністрування та підвищення прозорості контролю [7], тенденції цифрової трансформації обліково-аналітичних процесів в Україні [8], переосмислення професійної ролі бухгалтера в умовах цифрової економіки [9-11], розвитку цифрового облікового середовища малих підприємств [12] та питання кібербезпеки, захисту інформації [13].

Суттєвий внесок у розвиток теоретичних підходів до цифрового обліку зроблено в працях дослідників, які розглядають цифровізацію як елемент загальної трансформації бізнес-процесів підприємства. Науковці [1] підкреслюють, що використання хмарних технологій, великих даних, штучного інтелекту та автоматизованих інформаційних систем змінює структуру облікової інформації, а автор праці [8] окреслює підходи до її формування, що впливає на прийняття управлінських рішень.

У таких умовах бухгалтерський облік набуває функцій аналітичного центру, який забезпечує інформаційну підтримку управління підприємством у режимі реального часу.

Певний напрям досліджень пов'язаний із організацією бухгалтерського обліку в умовах цифровізації. Деякі дослідники [2] зазначають, що сучасні технології, зокрема: блокчейн, інтернет речей та автоматизовані інформаційні системи, створюють нові можливості для підвищення прозорості облікових операцій, але водночас зумовлюють появу нових загроз у сфері інформаційної безпеки та захисту облікових даних.

Це свідчить про необхідність перегляду методичних засад до організації облікового процесу та формування нових компетентностей бухгалтерів.

Дослідження українських науковців підтверджують, що цифрова трансформація бухгалтерського обліку особливо активізувалася у період розвитку електронного обміну документами та онлайн-взаємодії між підприємствами і державними органами. Електронний документообіг розглядається як ключова складова цифрового облікового середовища, оскільки він забезпечує швидке створення, передачу та зберігання документів із мінімізацією паперового документообігу [3].

Використання електронних документів сприяє підвищенню оперативності облікових процедур та скороченню адміністративних витрат підприємств.

Важливим аспектом цифровізації є також розвиток електронної податкової звітності. У наукових дослідженнях [4, 6] зазначається, що цифрові технології сприяють підвищенню прозорості податкового адміністрування, автоматизації контролю за правильністю нарахування податків і зменшенню рівня ухилення від оподаткування.

Електронна взаємодія платників податків із контролюючими органами дозволяє скоротити час обробки інформації та підвищити ефективність податкового контролю.

Значну увагу в сучасних наукових роботах акцентовано увагу на цифровій трансформації обліково-аналітичних процесів в Україні. У джерелі [5] відзначають, що впровадження ERP-систем, хмарних сервісів, електронної звітності та стандартів онлайн-подання фінансової інформації сприяє інтеграції бухгалтерського та податкового обліку в єдину інформаційну систему підприємства.

Така інтеграція забезпечує узгодженість даних фінансової та податкової звітності та зменшує ризики помилок при їх формуванні.

Наукові праці [9-11] також підкреслюють вплив цифровізації на трансформацію професійної ролі бухгалтера і опанування нових технологій. Якщо раніше основною функцією бухгалтера було відображення господарських операцій, то за умов розвитку цифрової економіки зростає значення аналітичних, контрольних та консультативних функцій. Дослідження показують, що цифрові технології змінюють зміст професійної діяльності бухгалтера, орієнтуючи її на аналіз даних і підтримку управлінських рішень.

Деякі науковці [12] зосереджують увагу на розвитку цифрового облікового середовища малих підприємств, де цифровізація дозволяє автоматизувати значну частину облікових операцій і зменшити витрати на ведення бухгалтерії. Використання хмарної бухгалтерії та електронної звітності забезпечує доступність облікових процесів навіть за обмежених ресурсів підприємства.

Це сприяє підвищенню рівня фінансової дисципліни та спрощенню податкового адміністрування.

Разом із тим у науковій літературі [5, 13-15] наголошується, що цифровізація обліку супроводжується новими викликами, серед яких особливого значення набувають питання кібербезпеки, захисту інформації та забезпечення достовірності електронних даних. Зростання цифрової залежності підприємств актуалізує необхідність розвитку системи інформаційного контролю та управління ризиками.

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми

Таким чином, узагальнення наукових підходів засвідчує, що сучасні дослідження трактують цифровізацію фінансового обліку та електронну податкову звітність як взаємопов'язані складові єдиного цифрового інформаційного середовища підприємства. Водночас більшість наукових праць досліджує зазначені процеси окремо, що зумовлює необхідність комплексного підходу до їх розгляду. Поєднання електронного документообігу, автоматизованих облікових систем та електронної податкової звітності формує нову модель організації обліку, орієнтовану на прозорість, оперативність та аналітичність фінансово-податкової інформації.

Формулювання цілей дослідження (постановка завдання)

Метою статті є дослідження особливостей цифровізації фінансового обліку та податкової звітності підприємств і визначення напрямів удосконалення облікових процесів в умовах розвитку електронного документообігу.

Матеріали та методи

У процесі дослідження використано наукові праці вітчизняних і зарубіжних науковців з питань цифровізації бухгалтерського обліку, податкової звітності та розвитку електронного документообігу, а також нормативно-правові акти, що регулюють організацію облікових процесів і податкового адміністрування.

Методологічною основою дослідження стали загальнонаукові та спеціальні методи пізнання. Зокрема, методи аналізу та синтезу застосовано для узагальнення наукових підходів до цифровізації обліку та податкової звітності; метод порівняння – для оцінки особливостей організації облікових процесів до та після впровадження цифрових технологій; метод систематизації – для структурування основних напрямів трансформації обліково-аналітичної системи підприємства.

Для обґрунтування напрямів удосконалення використано системний підхід, що дозволив розглянути бухгалтерський облік, податкову звітність та електронний документообіг як взаємопов'язані елементи єдиного цифрового обліково-інформаційного середовища. Також застосовано метод структурно-логічного моделювання для формування концептуальних положень щодо інтеграції облікових систем, автоматизації обробки даних та забезпечення безперервного електронного документообігу.

Використання зазначених методів забезпечило комплексність дослідження, обґрунтованість отриманих результатів і достовірність сформульованих висновків щодо підвищення ефективності бухгалтерського обліку та податкової звітності в умовах цифровізації.

Виклад основних результатів та їх обґрунтування

Активний розвиток цифрової економіки зумовлює суттєві зміни у функціонуванні системи бухгалтерського обліку, що трансформується із традиційної інформаційно-реєстраційної системи у цифрову аналітичну платформу управління даними підприємства. Актуальні наукові праці доводять, що цифровізація бухгалтерського обліку є вагомим чинником зростання результативності діяльності підприємств, адже сприяє автоматизації інформаційних потоків, прискоренню процесу складання звітності та підвищенню надійності фінансових даних.

У науковій літературі цифровізацію бухгалтерського обліку трактують по-різному, але в узагальненому варіанті можна визначити як комплексний процес інтеграції інформаційних технологій у всі етапи облікового циклу – від створення первинних документів до формування фінансової та податкової звітності. Зокрема, у дослідженні [1] зазначено, що впровадження цифрових технологій сприяє зменшенню кількості помилок, підвищенню якості облікової інформації та оптимізації роботи бухгалтерських служб підприємства.

Таким чином, цифрові інструменти стають не лише технічним засобом автоматизації, а й чинником зміни самої методології обліку.

Результати аналізу сучасних тенденцій розвитку бухгалтерського обліку та податкової звітності свідчать, що цифровізація облікових процесів є вагомим фактором підвищення результативності діяльності підприємств та забезпечення прозорості фінансово-податкової інформації. Водночас існуюча практика впровадження цифрових технологій характеризується фрагментарністю та недостатнім рівнем інтеграції інформаційних систем, що зумовлює необхідність розроблення напрямів удосконалення організації обліково-звітних процесів.

З метою підвищення ефективності цифрової трансформації фінансового обліку та податкової звітності запропоновано такі напрями удосконалення.

1. Формування єдиного цифрового обліково-інформаційного середовища підприємства.

Однією з ключових проблем сучасної організації бухгалтерського обліку є використання підприємствами декількох незалежних програмних продуктів для ведення фінансового обліку, складання податкової звітності, управління первинними документами та здійснення електронного документообігу. Така фрагментарність інформаційних систем призводить до дублювання даних, необхідності повторного введення інформації, зростання ризику технічних і методичних помилок, а також ускладнює контроль за достовірністю облікових показників.

З метою усунення зазначених недоліків пропонується впровадження інтегрованого цифрового обліково-інформаційного середовища підприємства, яке передбачає об'єднання всіх облікових і звітних процесів у межах єдиної інформаційної платформи з централізованою базою даних (рис.1). Основним принципом функціонування такого середовища є одноразове введення первинної інформації з подальшим автоматичним використанням цих даних у фінансовому, управлінському та податковому обліках.

Практична реалізація інтегрованого цифрового середовища може здійснюватися через впровадження єдиної цифрової облікової системи (ЄЦОС) або комплексних облікових платформ, які забезпечують взаємодію між такими функціональними модулями:

— модуль електронного документообігу (створення, погодження та архівування первинних документів);

- модуль фінансового обліку (автоматичне застосування методів оцінки та формування бухгалтерських проведення для складання фінансової звітності);
- модуль податкового обліку та звітності (розрахунок податкових зобов'язань і формування декларацій);
- модуль управлінської аналітики (формування звітів для прийняття управлінських рішень);
- інтеграційний модуль обміну даними з державними електронними сервісами.

Впровадження інтегрованого цифрового середовища доцільно здійснювати поетапно. На першому етапі проводиться аудит існуючих облікових процесів та інформаційних потоків підприємства з визначенням точок дублювання інформації. Другий етап передбачає уніфікацію довідників і класифікаторів (контрагентів, номенклатури, рахунків обліку), що забезпечує коректну інтеграцію даних.

На третьому етапі здійснюється технічна інтеграція програмних модулів та налаштування автоматичного формування бухгалтерських проведення і податкових показників. Завершальним етапом є навчання персоналу та впровадження системи внутрішнього контролю цифрових процесів.

Функціонування єдиного цифрового середовища забезпечує автоматичне перенесення даних із первинного документа до реєстрів бухгалтерського обліку та податкової звітності без повторного введення інформації. Це дозволяє синхронізувати фінансові та податкові показники, підвищити оперативність формування звітності та зменшити людський фактор у процесі обробки інформації.

У результаті впровадження інтегрованого цифрового обліково-інформаційного середовища підприємство отримує можливість переходу від фрагментарної автоматизації до комплексної цифрової моделі обліку, що забезпечує підвищення прозорості господарських операцій, ефективність контролю та якість інформаційного забезпечення управління.

Така інтеграція дозволить:

- забезпечити автоматичне формування податкової звітності на основі даних фінансового обліку;
- мінімізувати ручне введення інформації;
- підвищити узгодженість фінансових і податкових показників;
- скоротити часові витрати на обробку облікових даних.

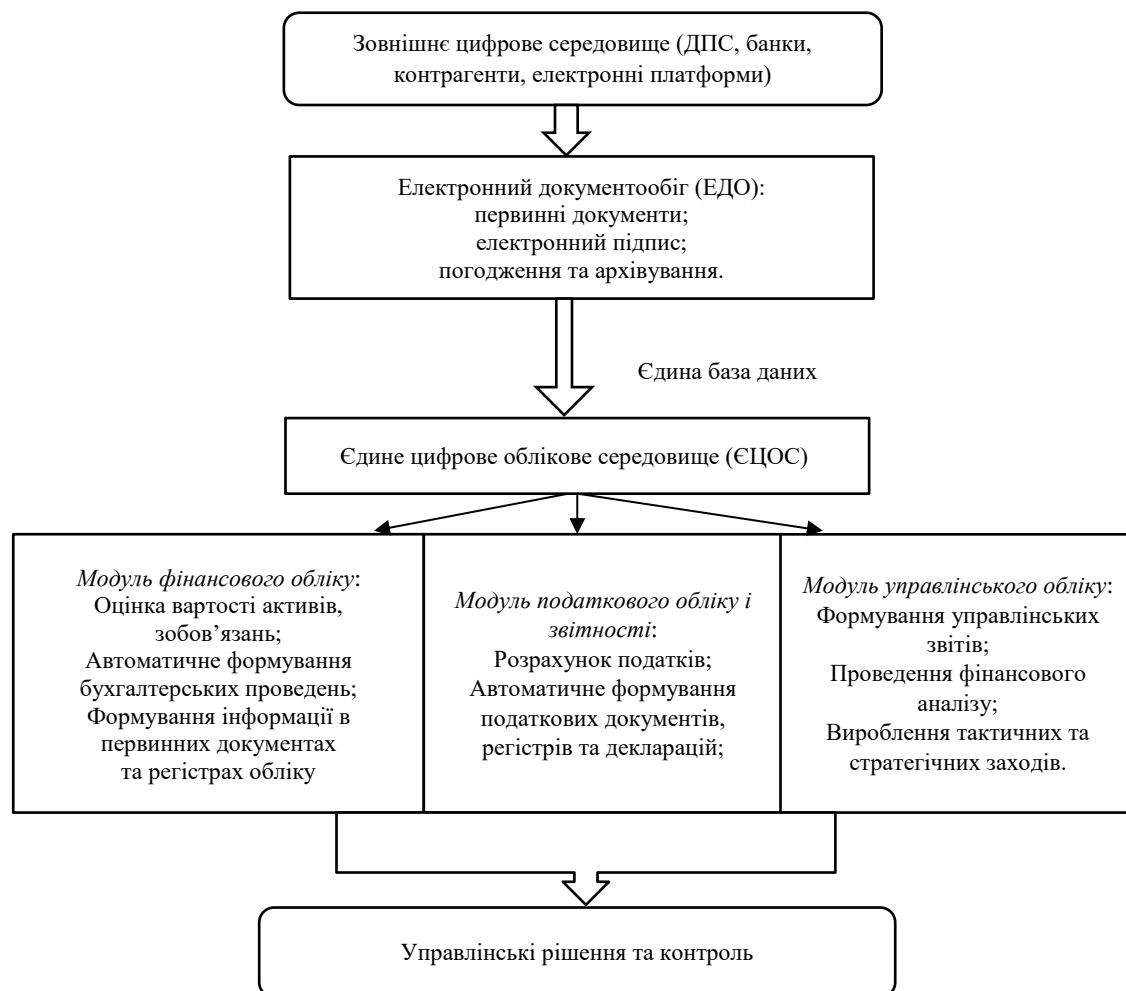

Рисунок 1. Схема інтегрованого цифрового обліково-інформаційного середовища підприємства
Джерело: власна розробка автора

Рис. 1 ілюструє схему інтегрованого цифрового обліково-інформаційного середовища підприємства, у межах якого електронний документообіг виступає первинним джерелом формування даних, що автоматично інтегруються у фінансовий та податковий облік через єдину інформаційну платформу. Такий підхід забезпечує безперервність обробки облікової інформації, узгодженість показників звітності та оперативність формування аналітичних даних для прийняття управлінських рішень.

Для розуміння важливості впровадження інтегрованого цифрового обліково-інформаційного середовища доцільно здійснити порівняння організації облікових процесів підприємства за традиційного підходу та в умовах цифрової інтеграції. Такий підхід дозволяє наочно оцінити зміни у швидкості обробки інформації, рівні автоматизації, якості контролю та формуванні звітності.

У таблиці 1 наведена порівняльна характеристика організації обліку підприємства до та після впровадження інтегрованого цифрового середовища, що демонструє трансформацію облікових процедур, зменшення трудомісткості облікових операцій, підвищення достовірності даних та покращення взаємодії між бухгалтерською системою, електронним документообігом і податковою звітністю.

Таблиця 1. Порівняльна характеристика організації обліку підприємства до та після впровадження інтегрованого цифрового середовища

Критерій оцінки	Традиційна модель обліку (до цифровізації)	Інтегроване цифрове облікове середовище (після цифровізації)
Формування первинних документів	Паперові документи або окремі файли	Електронні документи з цифровим підписом
Введення облікових даних	Багаторазове ручне введення	Одноразове введення з автоматичним використанням
Взаємозв'язок фінансового та податкового обліку	Виконується вручну через коригування	Автоматичне формування податкових показників
Формування звітності	Значні часові витрати	Автоматичне формування у режимі реального часу
Ризик помилок	Високий через людський фактор	Мінімізований завдяки автоматизації
Контроль господарських операцій	Переважає після здійснення операцій	Оперативний контроль у процесі виконання
Обмін документами з контрагентами	Паперовий або частково електронний	Повністю електронний документообіг
Подання податкової звітності	Окреме формування та перевірка	Автоматизоване подання через інтегровані сервіси
Доступ до облікової інформації	Обмежений робочим місцем	Віддалений доступ через хмарні технології
Аналітичні можливості	Обмежені стандартними звітами	Розширена аналітика та управлінські дашборди
Роль бухгалтера	Виконання рутинних операцій	Аналітична та контрольна функція

Джерело: власна розробка автора

Приведена порівняльна характеристика у табл. 1 демонструє, що впровадження інтегрованого цифрового обліково-інформаційного середовища забезпечує перехід від фрагментарної автоматизації облікових процесів до комплексної цифрової моделі управління обліковими даними. Це сприяє зменшенню трудомісткості облікових процедур, підвищенню достовірності фінансової інформації та оперативності формування податкової звітності, а також трансформації функціональної ролі бухгалтера у напрямі аналітичної підтримки управління підприємством.

Практичне значення впровадження інтегрованого цифрового обліково-інформаційного середовища підприємства полягає у можливості безпосереднього застосування запропонованих рішень у діяльності суб'єктів господарювання незалежно від галузі та масштабу діяльності.

По-перше, створення єдиного цифрового середовища забезпечує автоматизацію повного циклу облікових процесів – від формування первинного електронного документа до складання фінансової та податкової звітності. Це дає змогу зменшити обсяг ручного введення даних, уникнути дублювання інформації та значно прискорити обробку господарських операцій.

По-друге, консолідація бухгалтерського обліку, електронного документообігу та податкової звітності сприяє зниженню ризику помилок і невідповідностей у звітності, оскільки всі показники формуються на основі єдиної бази даних. Практично це означає автоматичну узгодженість між первинними документами, регістрами обліку та податковими деклараціями.

По-третє, запропонований підхід сприяє підвищенню прозорості фінансової інформації та посиленню внутрішнього контролю на підприємствах. Керівництво отримує доступ до актуальних аналітичних даних у режимі реального часу, чим покращує якість управлінських рішень та фінансового планування.

По-четверте, впровадження інтегрованого цифрового середовища має безпосередній економічний ефект, який проявляється у:

— скороченні витрат на обслуговування кількох програмних продуктів;

- зменшенні трудомісткості облікових робіт;
- оптимізації роботи бухгалтерської служби;
- зниженні витрат, пов'язаних із виправленням помилок у звітності та штрафними санкціями.

По-п'яте, практичне застосування запропонованої моделі сприяє адаптації підприємств до умов цифрової економіки та електронної взаємодії з державними органами, що є важливим з огляду на розвиток електронної податкової звітності та дистанційного адміністрування податків.

Таким чином, практична цінність дослідження полягає у формуванні прикладного механізму цифрової трансформації обліку, який сприятиме підвищенню ефективності облікових процесів, забезпеченню достовірності звітності та прозорості податкових розрахунків.

2. Автоматизація взаємозв'язку фінансового та податкового обліку.

У сучасній практиці значна частина податкових розрахунків здійснюється шляхом додаткових коригувань бухгалтерських даних, що потребує значних витрат часу, підвищує ризик арифметичних і методологічних помилок та зумовлює необхідність паралельного ведення облікових реєстрів для цілей фінансового та податкового обліку. В умовах цифровізації економіки така модель організації облікових процесів поступово втрачає ефективність, оскільки не забезпечує оперативності формування звітної інформації та ускладнює контроль за правильністю визначення податкових зобов'язань.

З метою підвищення ефективності обліково-податкових процедур запропоновано використання алгоритмізованих моделей обробки облікової інформації, які інтегруються у єдине цифрове обліково-інформаційне середовище підприємства. Сутність запропонованого підходу полягає у закладенні податкових правил безпосередньо в інформаційну систему обліку у вигляді цифрових алгоритмів, що автоматично ідентифікують господарські операції, визначають їх податковий статус та формують відповідні податкові різниці без участі користувача.

У межах такої моделі кожна господарська операція під час первинного введення даних супроводжується автоматичним присвоєнням податкових атрибутів (тип операції, ставка оподаткування, наявність податкових різниць, порядок визнання витрат або доходів для цілей оподаткування). На основі заданих алгоритмів система здійснює синхронне формування як бухгалтерських проведення, так і показників податкового обліку, що забезпечує їх повну узгодженість.

Цифровізація податкових розрахунків передбачає також автоматичне накопичення інформації щодо тимчасових і постійних податкових різниць, формування аналітичних реєстрів та попередній розрахунок податкових зобов'язань у режимі реального часу. Це дозволяє бухгалтеру не виконувати ручні коригування наприкінці звітного періоду, а здійснювати постійний моніторинг податкового навантаження підприємства протягом усього операційного циклу.

Важливою складовою цифрового підходу є автоматичне формування показників податкової звітності на основі даних бухгалтерського обліку без дублювання інформації. Система генерує проекти податкових декларацій, проводить логічний контроль показників, перевіряє відповідність між формами звітності та сигналізує про можливі розбіжності ще до подання звітів до контролюючих органів. Це суттєво знижує ризик штрафних санкцій та підвищує прозорість податкових розрахунків.

Реалізація такого підходу сприятиме:

- зменшенню кількості помилок у податковій звітності;
- підвищенню оперативності подання декларацій;
- зниженню навантаження на бухгалтерський персонал.

Таким чином, застосування алгоритмізованих моделей обробки облікової інформації є одним із ключових напрямів цифровізації обліку та податкової звітності, що забезпечує інтеграцію фінансового й податкового обліку, автоматизацію розрахунків, підвищення достовірності даних та перехід від постфактум-коригування до превентивного цифрового контролю податкових показників.

3. Розширення використання електронного документообігу на всіх етапах облікового процесу.

Для підвищення ефективності облікових процедур доцільним є повна заміна від паперових носіїв інформації до електронних первинних документів із використанням кваліфікованого електронного підпису (КЕП). Даний підхід узгоджується із сучасними тенденціями цифровізації управління підприємством і забезпечує юридичну значущість електронних документів на рівні з паперовими аналогами. У межах цифрової трансформації обліку запропоновано впровадження принципу «безперервного електронного документообігу», за якого всі етапи життєвого циклу документа – створення, погодження, підписання, передача контрагентам, обробка в обліковій системі, зберігання та архівування – здійснюються виключно в цифровому середовищі без дублювання на папері.

Це забезпечить:

- скорочення витрат на адміністрування документів;
- підвищення швидкості обробки господарських операцій;
- можливість оперативного контролю та аудиту.

Практична реалізація такого підходу передбачає інтеграцію систем електронного документообігу з бухгалтерським програмним забезпеченням підприємства. Первинний документ (рахунок, акт виконаних робіт, накладна, податкова накладна тощо) формується безпосередньо в інформаційній системі, автоматично передається на погодження відповідальним особам за визначеним маршрутом та після

накладення електронних підписів одразу стає підставою для відображення господарської операції в обліку. Це виключає повторне введення даних та мінімізує вплив людського фактора.

4. Підвищення рівня цифрових компетентностей бухгалтерських працівників.

Цифровізація змінює функціональну роль бухгалтера, який поступово переходить від виконання рутинних операцій до аналітичної та контрольної діяльності. У зв'язку з цим запропоновано впровадження систематичного підвищення кваліфікації бухгалтерів у сфері цифрових технологій, аналітики даних та роботи з автоматизованими інформаційними системами.

Розвиток цифрових компетентностей сприятиме:

- ефективнішому використанню облікових програм;
- підвищенню якості фінансової інформації;
- посиленню аналітичної функції бухгалтерського обліку.

5. Посилення інформаційної безпеки цифрових облікових систем.

Зростання обсягів електронної інформації підвищує ризики втрати або несанкціонованого доступу до облікових даних. У зв'язку з цим пропонується впровадження комплексної системи інформаційної безпеки, яка включає резервне копіювання даних, багаторівневу систему доступу та використання хмарних технологій із захищеними каналами передачі інформації. Рекомендації щодо безпеки цифрового обліку подано у таблиці 2.

Таблиця 2. Рекомендації щодо забезпечення інформаційної безпеки в цифровому обліку підприємства

Напрямок безпеки	Конкретні заходи	Практичний ефект
Резервне копіювання даних	Автоматичне створення резервних копій на локальних і хмарних серверах; регулярне тестування відновлення даних	Захист від втрати інформації у разі технічних збоїв або аварій; швидке відновлення облікових процесів
Багаторівнева система доступу	Встановлення ролей та прав доступу; двофакторна аутентифікація; моніторинг дій користувачів	Мінімізація ризику несанкціонованого доступу; контроль за змінами в облікових даних
Захищені канали передачі даних	Використання протоколів шифрування SSL/TLS; інтеграція хмарних і локальних систем з шифрованою синхронізацією	Забезпечення конфіденційності та цілісності інформації під час обміну документами з підрозділами та зовнішніми сервісами
Контроль цілісності та достовірності даних	Автоматичне логування всіх змін у документах; регулярні аудити цифрових записів	Оперативне виявлення помилок або спроб несанкціонованого втручання; підвищення прозорості обліку
Навчання персоналу	Проведення тренінгів з кібербезпеки та роботи з електронними обліковими системами	Зменшення людського фактора у випадках порушень безпеки; підвищення ефективності цифрового обліку

Джерело: власна розробка автора

Запропоновані рекомендації у табл. 2 дозволяють підприємствам комплексно підходити до захисту електронних облікових даних, знижувати ризики втрат або несанкціонованого доступу, а також забезпечують надійність і безперервність роботи інтегрованого цифрового обліково-інформаційного середовища. Практична реалізація цих заходів сприяє підвищенню ефективності облікових процедур, достовірності фінансової та податкової звітності та формує передумови для повного переходу підприємства до цифрової моделі управління. Реалізація зазначених заходів забезпечить надійність збереження облікових даних і підвищить довіру до електронної звітності.

Висновки та перспективи подальших досліджень

Проведене дослідження засвідчує, що цифровізація фінансового обліку та податкової звітності є ключовим фактором підвищення ефективності господарської діяльності підприємств та забезпечення прозорості оподаткування. Аналіз наукових джерел підтвердив, що інтеграція електронного документообігу, автоматизованих облікових систем і податкової звітності створює єдине цифрове обліково-інформаційне середовище, яке дозволяє оптимізувати облікові процеси, підвищити достовірність даних та скоротити витрати часу на формування звітності.

Запропоновані напрями удосконалення – інтеграція облікових систем, автоматизація взаємозв'язку фінансового і податкового обліку, повний перехід на електронний документообіг, підвищення цифрових компетентностей бухгалтерів та посилення інформаційної безпеки – забезпечують практичну реалізацію концепції цифровізації обліку та звітності.

Наукова новизна дослідження полягає у комплексному підході до організації цифрового обліку, який розглядає фінансовий облік і податкову звітність як взаємопов'язані елементи єдиного цифрового середовища підприємства. Реалізація запропонованих заходів сприятиме підвищенню прозорості фінансово-податкової інформації, оперативності прийняття управлінських рішень та адаптації підприємств до умов цифрової економіки.

Таким чином, результати дослідження можуть бути використані як теоретична основа та практичний інструмент для вдосконалення бухгалтерського та податкового обліку в сучасних умовах розвитку електронного документообігу та цифрових сервісів.

Abstract

The article examines the transformation of financial accounting and tax reporting under conditions of digitalization and the rapid development of electronic document management systems. The introduction substantiates the relevance of the research, emphasizing that the increasing digitalization of economic processes requires enterprises to modernize accounting systems, ensure data transparency, and improve the efficiency of interaction with tax authorities through electronic services. Traditional accounting approaches based on fragmented automation no longer meet the requirements of the digital economy, which creates the need for integrated digital solutions.

The purpose of the study is to develop theoretical and practical approaches to improving accounting and tax reporting through the implementation of integrated digital accounting environments and continuous electronic document management. The objectives include identifying current challenges in accounting digitalization, analyzing the interaction between financial and tax accounting, and substantiating mechanisms for automation and data integration within enterprise information systems.

The research methodology is based on general scientific and special methods, including analysis, synthesis, comparison, systematization, and structural-logical modeling. Comparative analysis was applied to evaluate accounting organization before and after digital transformation, while system analysis allowed determining the interconnections between electronic document management, accounting processes, and tax reporting formation.

The results demonstrate that the use of separate software solutions leads to duplication of accounting information and increases the probability of errors. The study proposes the creation of a unified digital accounting and information environment integrating financial accounting, tax reporting, and electronic document workflow on the basis of a single database. Algorithm-based models for automatic recognition of tax differences and real-time generation of tax reporting indicators are substantiated. The concept of continuous electronic document management is introduced, ensuring digital creation, approval, storage, and archiving of primary documents. Additionally, a comprehensive information security system is proposed, including data backup, multi-level access control, and encrypted communication channels.

The conclusions confirm that accounting digitalization enhances reporting accuracy, reduces labor intensity, improves tax transparency, and strengthens analytical support for managerial decision-making. The proposed approaches enable enterprises to transition from traditional accounting models to integrated digital management systems and increase adaptability to the requirements of the modern digital economy.

References:

1. Myronchuk, Z., Tsitska, N., Andrushko, R., & Maletska, O. (2023). Impact of digitalization on transformations in business processes and accounting. *Bulletin of Lviv National Environmental University. Series "AIC Economics"*, (30), 50–58. <https://doi.org/10.31734/economics2023.30.050>
2. Orlov, I. (2022). Organization of accounting in the conditions of digitalization of the economy. *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics*, 1, 264–273. <https://doi.org/10.58423/2786-6742/2022-1-264-273>
3. Kostyakova, A. (2021). Digitalization of document flow. *Ekonomika ta suspilstvo*, (26). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-26-72>
4. Manukhina, M. Yu., Tatsiy, I. V., & Serikova, O. M. (2025). The role of digital technologies in ensuring transparency of tax accounting. *Visnyk Skhidnoukrayins'koho natsional'noho universytetu imeni Volodymyra Dalya*, 3(289), 28–35. <https://doi.org/10.33216/1998-7927-2025-289-3-28-37>
5. Skripnyk, S. V. (2025). Electronic tax services (E-tax) and their role in combating tax evasion. *Taurida Scientific Herald. Series: Economics*. Is. 25. C. 43–56. <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2025.25.5>
6. Breuer, W., & Knetsch, A. (2023). Recent trends in the digitalization of finance and accounting. *Journal of Business Economics*, 93, 1451–1461. <https://doi.org/10.1007/s11573-023-01181-5>
7. Baklanova, K. V. (2026). Analysis of the implementation of E-Audit (SAF-T) and E-Excise as tools for the digital transformation of tax administration within the framework of Ukraine's national revenue strategy. *Visegrad Journal on Human Rights*. 6–10. <https://doi.org/10.61345/1339-7915.2025.4.1>
8. Shepeliuk, V. (2025). Digital transformations of accounting and analytical processes in Ukraine: trends, challenges, and security imperatives (2020–2025). *Economics, Finance and Management Review*, 3(23), 58–66. <https://doi.org/10.36690/2674-5208-2025-3-58-66>
9. Kwpnova, J. K., Baymwxanova, S. B., Jwnisova, G. E., & Junisova, J. T. (2023). Digitalization of accounting. *Bulletin of Karaganda University. Series "Economics"*, 1(109), 182–190. <https://doi.org/10.31489/2023ec1/182-190>
10. Awang, Y., Nasir, N. E. M., Taib, A., Shuhidan, S. M., & Ifada, L. M. (2024). Digitalization of accounting profession: A decade of bibliometric analysis. *Advances in Social Sciences Research Journal*, 11(5), 103–120. <https://doi.org/10.14738/assrj.115.16814>

11. Pargmann, J., Riebenbauer, E., Flick-Holtsch, D., & Berding, F. (2023). Digitalisation in accounting: A systematic literature review of activities and implications for competences. *Empirical Research in Vocational Education and Training*, 15(1). <https://doi.org/10.1186/s40461-023-00141-1>
12. Novikov, V. V. (2023). Digitalization of accounting of small enterprises. *Ekonomika, upravlinnya ta administruvannya*, 3(105), 81–88. [https://doi.org/10.26642/ema-2023-3\(105\)-81-88](https://doi.org/10.26642/ema-2023-3(105)-81-88)
13. Manachynska, Y., & Firchuk, M. (2024). Digitalization of accounting in the context of reconstruction of the Ukrainian economy. *Bulletin of Chernivtsi Institute of Trade and Economics*, 1(93), 114–141. <https://doi.org/10.34025/2310-8185-2024-1.93.10>
14. Kurhan, N., Fartushniak, O., & Bezkorovaina, L. (2023). Improvement of organization and automation of commercial enterprise electronic money accounting in conditions of economy digitalization. *Economics of Development*. 2023. Vol. 22, № 3. 8-20.
15. Holovchak, Yu. V., Holovchak, H. V., & Pysarchuk, O. V. (2023). Digitalization of accounting: advantages and challenges in the era of digital technologies. *Economics. Finance. Law*, (11), 38–42.

Посилання на статтю:

Фартушняк О.В. Цифровізація обліку та податкової звітності підприємств в умовах розвитку електронного документообігу / О.В. Фартушняк // Економічний журнал Одеського політехнічного університету. – 2026. – № 2 (36). – С. 93-101. – Режим доступу: <https://ejop.economics.net.ua/ejopu/2026/No2/93.pdf>. <https://doi.org/10.15276/EJ.02.2026.10>. <https://zenodo.org/records/20680188>.

Reference a Journal Article:

Fartushniak O.V. Digitalization of Accounting and Tax Reporting of Enterprises in the Context of Electronic Document Management Development / O.V. Fartushniak // *Economic journal Odessa polytechnic university*. – 2026. – № 2 (36). – P. 93-101. – Retrieved from: <https://ejop.economics.net.ua/ejopu/2026/No2/93.pdf>. <https://doi.org/10.15276/EJ.02.2026.10>. <https://zenodo.org/records/20680188>.

This is an open access journal and all published articles are licensed under the terms of the Creative Commons Attribution License (CC BY 4.0)